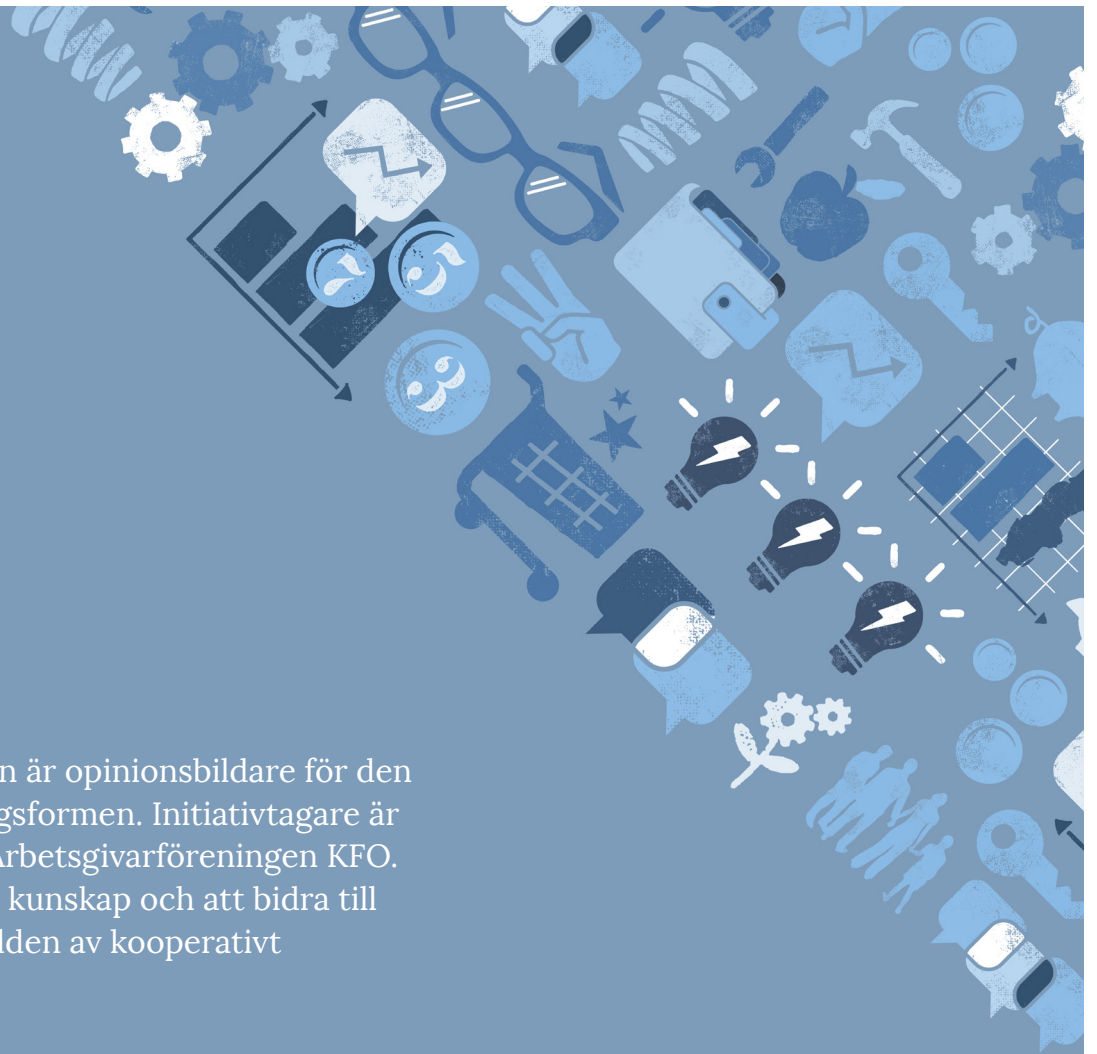

SVENSK KOD FÖR STYRNING AV KOOPERATIVA OCH ÖMSESIDIGA FÖRETAG

Svensk Kooperation är opinionsbildare för den kooperativa företagsformen. Initiativtagare är LRF, KF, HSB och Arbetsgivarförbundet KFO. Syftet är att sprida kunskap och att bidra till att modernisera bilden av kooperativt företagande.

Svensk Kooperation är partipolitiskt obundet. Föreningen har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att öka kunskapen om Kooperation, sprida idéer och visioner, driva opinionsbildning och företräda medlemmarna i frågor som rör de kooperativa företagens villkor.

SVENSK KOD FÖR STYRNING AV KOOPERATIVA OCH ÖMSESIDIGA FÖRETAG

Innehållsförteckning

1.	Om koden	5
1.1	Målgruppen	6
1.2	Kodens syfte	7
1.3	Kodens struktur	7
2.	Kodens principer	8
2.1	Syfte och medlemsnytta	8
2.2	Demokratiska processer	9
2.3	Medlemmarnas deltagande i företagets värdeskapande	10
2.4	Stämman	11
2.5	Valberedningen	12
2.6	Styrelsen	13
2.7	Ersättning till ledande befattningshavare	14
2.8	Revision, risk och intern kontroll	15
3.	Rapportering enligt koden	16

Förord

Svensk Kooperation har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att öka kunskapen om Kooperation, sprida idéer och visioner, driva opinionsbildning och företräda medlemmarna i frågor som rör de kooperativa och ömsesidiga företagens villkor. Föreningen är partipolitiskt obunden och grundades 2017 av LRF, KF, HSB och Arbetsgivarföreningen KFO.

Med en omsättning på över 400 miljarder kronor och 100 000 anställda är de 100 största kooperativa och ömsesidiga företagen en betydande del av arbetsmarknaden och samhällsekonomin i Sverige. Fokus på långsiktig lönsamhet, hög kvalitet och socialt ansvar är mer aktuellt än någonsin.

Kooperativa företag som drivs i linje med en sådan värdegrund är därför viktiga inslag i näringslivet.

För att ytterligare främja det kooperativa och ömsesidiga företagandet och företagen i Sverige har Svensk Kooperation utarbetat Svensk kod för styrning av kooperativa och ömsesidiga företag.

Koden är nyskapande på flera sätt och är en kod i framkant. Koden är också gemensam och branschöverskridande och ska kunna tillämpas av kooperativa och ömsesidiga företag med olika storlek, organisation och verksamhet. Koden är uppbyggd på principer istället för regler och med följd och förklara istället för följd eller förklara – och utgör därmed en modernare typ av kod.

Svensk Kooperation står bakom Kooperationens värderingar som de sammanfattas av International Co-operative Alliance:

Kooperativa föreningar bygger på värderingarna självhjälp, personligt ansvar, demokrati, jämlikhet, rättvisa och solidaritet. Medlemmarna i kooperativa föreningar tror på etiska värden som hederlighet, öppenhet, socialt ansvar och omsorg om andra.”

Koden ger vägledning för styrning av kooperativa och ömsesidiga företag baserat på dessa etiska och värdemässiga utgångspunkter. Syftet med koden är att främja medlemsdialogen och de demokratiska beslutsprocesserna i kooperativa och ömsesidiga företag och att öka transparensen samt öppenheten i styrelsens arbete.

Det är frivilligt att anta koden, och det beslutas av de kooperativa och ömsesidiga företagen på sina respektive stämmor. Vår förhoppning är att många företag kommer att se nyttan med koden och välja att anta den. Ambitionen är att koden successivt ska utvecklas genom återkoppling på rapporter och uppdaterade vägledningar.

Stockholm 2019
Styrelsen i Svensk Kooperation

1. Om koden

Koden bygger på principen följ och förklara. Det innebär att ett företag som tillämpar koden tydligt ska redovisa och ge en motivering till på vilket sätt företaget följer principerna i koden. I en årlig styrningsrapport ska företaget redogöra för hur man tillämpat koden.

Det är frivilligt för kooperativa och ömsesidiga företag att följa och ansluta sig till koden. Koden blir bindande för de företag som antar koden på sin stämma.

Kooperativ och ömsesidig verksamhet kan bedrivas i olika juridiska former. De flesta är organiserade som ekonomiska föreningar. Det förekommer också andra organisationsformer som är särskilt lämpade för kooperativ verksamhet, exempelvis ömsesidiga försäkringsbolag, försäkringsföreningar, kreditmarknadsföreningar, medlemsbanker, föreningar u.p.a, kooperativa hyresrättsföreningar och bostadsrättsföreningar.

Det finns därmed många olika begrepp inom de olika företag som är målgrupp för koden. I koden används genomgående begreppen medlem och kooperativt företag. Begreppet medlem innefattar även kund för ömsesidiga företag, och begreppet kooperativt företag innefattar även ömsesidiga företag.

Svensk Kooperation är huvudman för förvaltning och utveckling av koden, och har för detta ändamål tillsatt en kommitté för utveckling och förvaltning av koden. Kommittén har till uppgift att löpande förvalta och utveckla Svensk kod för styrning av kooperativa och ömsesidiga företag, på uppdrag av Svensk Kooperations styrelse. Kommittén ska samla in och analysera både rapporter från företagen samt erfarenheter från den praktiska tillämpningen av koden. Kommittén har ingen dömande eller övervakande roll när det gäller hur enskilda företag tillämpar koden, utan arbetar istället med att lyfta fram och sprida goda exempel. Ändringar av kodens principer beslutas av styrelsen i Svensk Kooperation.

1.1 Målgruppen

Koden vänder sig främst till stora kooperativa företag som har många medlemmar och en representativ demokratisk styrning som vilar på medlemmarnas inflytande. Mindre företag ska också kunna följa delar av koden och verka i dess anda.

Kooperativa företag är företag som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom en verksamhet som medlemmarna deltar i. Att främja medlemmarnas ekonomiska intressen innebär att dessa företag inte har något eget vinstsyfte utan i stället är ett medel för att tillgodose medlemmarnas intressen. Medlemmar i ett kooperativt företag betalar en medlemsinsats.

Ömsesidiga företag verkar enligt samma grundläggande principer, men har inte medlemmar. I ömsesidiga företag är det kunderna som äger. I Sverige är det framförallt försäkringsbolag som är ömsesidiga, och kunden blir ägare när den tecknar en försäkring.

De stora kooperativa företagen har tusentals medlemmar. Det är inte realistiskt att alla dessa kan delta i besluten i den löpande verksamheten, även om bestämmanderätten i dessa företag i princip tillkommer medlemmarna. För att möjliggöra fungerande beslutsförsamlingar har de flesta kooperativa företag valt ett representativt demokratiskt system med valda representanter. Dessa väljs i regel av medlemmarna på särskilda krets- eller distriktsmöten. De representerar medlemmarna vid stämman.

I syfte att stärka medlemmarnas demokratiska inflytande finns ofta ytterligare nivåer av rådgivande och beslutande organ. Det kan vara ett så kallat förvaltningsråd eller förtroenderåd. Dessa råd fungerar normalt som ett rådgivande organ där styrelsen kan diskutera och förankra beslut i en vidare krets av förtroendevalda.

1.2 Kodens syfte

Syftet med koden är att främja medlemsdialogen och de demokratiska beslutsprocesserna i kooperativa företag och att öka transparensen samt öppenheten i styrelsens ledningsarbete.

En gemensam kod ställer stora krav på att den är generell och vägledande. Den ska också kunna tillämpas av företag med olika storlek, organisation och verksamhet. Koden är därför baserad på principer som är särskiljande och ligger i den kooperativa identiteten.

De flesta företag i målgruppen följer redan ett antal koder varav en del är interna styrningskoder.

Denna kod för kooperativ styrning kompletterar lagstiftning och andra regler genom att ange en norm för god föreningsstyrning med hög ambitionsnivå.

Kodens principer, särskilt princip 1 till 3, lyfter fram särarten, fördelarna och konkurrenskraften hos kooperativa företag. Företag som följer och rapporterar enligt koden får stöd i arbetet med att utveckla och kommunicera den ekonomiska, miljömässiga och sociala nyttan som verksamheten skapar både för medlemmar och andra intressenter i samhället.

1.3 Kodens struktur

Koden för styrning av kooperativa företag baseras på åtta principer, utan regler. Till dessa principer finns också korta vägledande kommentarer. Kommentarererna är inte regler, utan är till för att belysa

principerna och ge uttryck för det synsätt som ligger till grund för den aktuella principen. Företag som antar koden ska följa och rapportera kring de åtta principerna.

2. Kodens principer

2.1 Syfte och medlemsnytta

Styrelsen ska säkerställa att företagets syfte, värdegrund och strategier utgår från medlemmarnas mening och att företaget långsiktigt levererar medlemsnytta.

Styrelsen ska säkerställa att företaget har en öppen kommunikation med medlemmar, medarbetare och andra intressenter, lägga fast riktlinjer för företagets uppträdande i samhället och ange vilka regelverk och principer som företaget följer.

Vägledande kommentar

Medlemmarnas mening kan fångas upp genom att styrelsen engagerar medlemmarna i en dialog om företagets syfte, långsiktiga strategier, mål och värdegrund.

Med angivande av vilka regler och principer som företaget följer åsyftas exempelvis Agenda 2030/FN:s globala hållbarhetsmål och andra koder som ligger utanför gällande lagstiftning.

2.2 Demokratiska processer

Kooperativa företag har demokratiska processer där medlemmarnas mening får ett tydligt genomslag. Processerna ska på ett öppet och transparent sätt främja medlemmarnas medverkan i olika forum och ge möjlighet till påverkan och insyn i verksamheten. Medlemmarna utser också representanter till de högsta beslutande organen.

Styrelsen ska kontinuerligt utvärdera företagets demokratiska organisation och vid behov initiera förändringar.

Vägledande kommentar

Den formella strukturen är enligt lag hierarkisk. Stämman är överordnad styrelsen och kan ge uppdrag till styrelsen i förvaltningsfrågor. Likaså kan styrelsen ge instruktioner till vd och därmed företagsledningen.

I praktiken utövas medlemmarnas inflytande på olika sätt inom ramen för företagets demokratiska

organisation ofta genom förtroendevalda representanter. För att de förtroendevalda verkligen ska utgöra en resurs och kunna agera självständigt med integritet måste de ha relevant information om verksamheten och tillgång till utbildning.

2.3 Medlemmarnas deltagande i företagets värdeskapande

Den kooperativa affärsmodellen utgår från att medlemmarna deltar i företagets värdeskapande genom två roller, en affärsrelation och en ägarrelation.

Styrelsen ska säkerställa att dessa relationer är utformade så att de främjar medlemmarnas ekonomi, engagemang och lojalitet.

Vägledande kommentar

Affärsrelationen är medlemmarnas deltagande i verksamheten. Ägarrelationen kommer till uttryck genom medlemmarnas insatskapital, rätten att på stämman utse styrelse och medverka i beslut om företagets syfte, strategier och långsiktiga utveckling.

Framgångsrika företag levererar medlemsnytta och har nöjda medlemmar. Medlemsnyttan är en funktion av hur väl företaget främjar medlemmarnas ekonomi och hur relevant företagets värdegrund är för medlemmarna.

2.4 Stämman

Stämman ska förberedas och genomföras på ett sådant sätt att goda förutsättningar skapas för medlemmarna att utöva sina medlemsrättigheter.

På stämman ska väljas en eller flera personer med uppdrag att granska verksamheten ur ett medlemsperspektiv och lägga fram en granskningsrapport till stämman.

Vägledande kommentar

En väl genomförd och förberedd stämma är ett viktigt inslag i den demokratiska processen. För att den ska kunna genomföras på bästa sätt bör följande beaktas;

1. Företaget på webbplats lämnar information om tid och plats för stämman samt information om när ett ärende från en medlem senast ska ha inkommit för att kunna tas in i kallelsen till stämman.
2. Valberedningen lämnar förslag till val av stämмоordförande, vilket bör intas i kallelsen till stämman.

3. Vd och styrelseordförande och en beslutsför styrelse samt revisorerna och de personer som valts att granska verksamheten ur ett medlemsperspektiv är närvarande på stämman.

4. Styrelsen motiverar sina förslag samt kommenterar och besvarar alla inkomna motioner och lämnar förslag till beslut.

5. Stämman bör vara tillgänglig för medlemmarna genom exempelvis ändamålsenliga tekniska lösningar.

2.5 Valberedningen

Samtliga val, till styrelse, revisor och till andra förtroendeuppdrag, ska ske transparent och vara förberedda genom en strukturerad valberedningsprocess. Valberedningen ska också lämna förslag till arvoden för förtroendevalda.

Valberedningar kan förekomma på flera nivåer i organisationen och varje valberedning ska ha riktlinjer för sitt uppdrag. Valberedningens ledamöter ska, oavsett hur de utsetts, tillvarata företagets och medlemmarnas intresse.

Vägledande kommentar

Företaget bör i god tid lämna information om vilka som sitter i valberedningen och hur medlemmarna kan lämna förslag till valberedningen.

Mångfald och jämställdhet är självklart för en valberedning att beakta i styrelsens sammansättning.

I syfte att få in nya kategorier av förtroendevalda, som inte uppmärksammas av valberedningen, kan företagen tillämpa principen om fri nominering.

Fri nominering innebär att medlemmarna, i en av företaget organiserad process, kan föreslå personer till förtroendeuppdrag. Valberedningens roll är att kontrollera att de nominerade är behöriga och att de accepterar nomineringen. Valberedningen kan komplettera med ytterligare nomineringar för att skapa en bred representation. Samtliga nominerade kandidater presenteras för medlemmarna och är valbara. Valberedningen anger vilka av de nominerade som de föreslår.

2.6 Styrelsen

Styrelsens kompetens ska vara anpassad till verksamhetens komplexitet och omfattning. Förutom medlemmar i föreningen ska styrelsen vid behov även ha externa ledamöter som tillför ytterligare kompetens.

Styrelsens ordförande leder styrelsens arbete och ansvarar för att styrelsen arbetar på ett effektivt sätt. Ordföranden ska på ett objektivt sätt främja en öppen debatt och konstruktiva diskussioner inom styrelsen. Varje ledamot ska agera självständigt och med integritet.

Vägledande kommentar

Utgångspunkten är att styrelseledamöterna ägnar uppdraget den tid, omsorg och tillägnar sig den kunskap som erfordras för att tillvarata företagets och medlemmarnas intresse.

Styrelsens ordförande förväntas initiera en årlig utvärdering av styrelsens arbete. Utvärdering tas självklart upp i styrelsen och i valberedningen som underlag för deras arbete.

2.7 Ersättning till ledande befattningshavare

Företaget ska ha övergripande riktlinjer för ersättningar och villkor till ledande befattningshavare (vd och ledningsgrupp).

Riktlinjerna ska tydligt ange hur ersättningar och villkor för vd och ledande befattningshavare fastställs.

Styrelsen ska inrätta ett ersättningsutskott eller själv fullgöra uppgiften.

Principer om ersättningar till ledande befattningshavare ska beslutas av stämman. Företagets revisorer ska granska hur principerna har tillämpats och lämna ett skriftligt yttrande till stämman.

Vägledande kommentar

Om det förekommer rörliga ersättningar till ledande befattningshavare, bör dessa vara tydliga, uppföljningsbara och kopplade till förutbestämda och mätbara kriterier som bidrar till att utveckla företaget.

2.8 Revision, risk och intern kontroll

Styrelsen ska etablera ett ramverk och processer för riskhantering och intern kontroll. Det ska vara anpassat till verksamhetens komplexitet och omfattning och vara föremål för årlig utvärdering.

Styrelsen ska inrätta ett revisionsutskott eller själv fullgöra uppgiften.

Styrelsen ska se till att personer som väljs för att granska verksamheten ur ett medlemsperspektiv har tillgång till relevant information om verksamheten och ett reglerat samarbete med externa revisorer.

Vägledande kommentar

Medlemmarna i revisionsutskottet bör ha relevant erfarenhet och kompetens inom ekonomi och finansiell rapportering¹. En öppen dialog bör eftersträvas med företagets revisorer och de som valts för granskning av verksamheten ur ett medlemsperspektiv.

Revisionsutskottet och styrelsen bör träffa företagets revisorer och de som valts för granskning av verksamheten ur ett medlemsperspektiv minst en gång per år utan att företagsledningen är närvarande. Detta för att säkerställa ett fullödigt informationsutbyte mellan styrelsen, revisorerna och de som valts för granskning av verksamheten ur ett medlemsperspektiv.

¹I ett företag där revisionsutskott är ett lagkrav så ska dessutom minst en person ha redovisnings- eller revisionskompetens.

3. Rapportering

Företag som genom beslut på stämman valt att ansluta sig till koden ska följa principerna och i en styrningsrapport förklara på vilket sätt de tillämpats.

Rapporten ska vara fokuserad på hur kodens principer har tillämpats. Rapporten ska tas in i årsredovisningen eller redovisas i särskild ordning,

och vara en kvalitativ beskrivning för varje enskild princip. För att underlätta förståelsen ska förklaringar lämnas och referenser göras till de delar i företagets övriga rapportering, där principerna fått genomslag. Rapporteringen ska vara företagsspecifik och informativ, samt dessutom beskriva vilka åtgärder företaget planerar och vad som ska åstadkommas framöver i förhållande till koden.

